

TOOLISTE HÄÄN

23. NOVEMBER 1934.

E. TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU JA TÖÖLISNÕUKOGUDE HÄÄLEKANDJA

Ametiühingute eesmärk:

Töötava rahva elutaseme tõstmine linnas ja maal.

Selleks tuleb:

1. Teostada riiklik sisuline kontroll suurtööstuses, suurkaubanduses ja suurpanganduses.
2. Täielikult seisma panna kapitalide välismaale vool.
3. Väljaviidud kapitalid tagasi tuua ja rakendada need plaanikindlalt majandusellu.
4. Tõsta töötava rahva ostujõudu.
5. Asuda kõigi jõuallikate plaanikindlale kasutamisele; tööjõu odavuse asemele tulgu energia odavus.
6. Luua tehniline uurimisinstituut ja panna alus elujõulisele tööstusele.
7. Luua uusi talundeid ja elukortereid maotöölisele.

Nende eelduste täitmise tulemus:

1. Plaanikindel rahvamajandus rahva rõhva enamuse huvides.
2. Inimväärne elutase kogu töötaval rahval: teravishoidlik toitlustamine, riietamine ja korter; kultuuritarvete rahuldamine.
3. Kindel alus rahva demokraatlikule koostööle.

Eesmärgi saavutamiseks tuleb:

1. Kõigil töölistel linnas ja maal koonduda ametiühinguisse.
2. Arendada palgavõitlust: rahva jõu kurnamine ei tohi enam olla majanduse aluseks.
3. Arendada kõigi töötavate rahvakihtide demokraatlikku koostööd.

TÖÖLINE: MÖTLE! KÕNELE! TEGUTSE!

Raskel ajal on tööliste parimaks sõbraks — tugev ametiühing!

E. T. Keskliidu 5. kongress.

E. T. Keskliidu 5. kongress peetakse 28. ja 29. aprillil 1935. a. Tallinnas. 27. aprilli õhtul toimub Keskliidu nõukogu korraline koosolek. Kongressi päevakord on järgmine:

1. Avamine, rakendus ja tervitused.
2. Ülevaade Keskliidu tegevusest.
3. Valimised põhikirja järgi.
4. Töötingimuste korraldamine ja töövahendus — ref. L. Metslang.
5. Sotsiaalkindlustuse laiendamine — ref. Aug. Gustavson.
6. Kutseoskus ja ametiühingud — ref. B. Eilman ja K. Must.
7. Organisatsioonide plaan — ref. L. Metslang.

8. Noortöölise ametiühinguline organiseerimine — ref. Joh. Mikkelson.

9. Kongressil algatatud küsimused.

Keskliidu kongressid peetakse iga kahe aasta järgi. Eeloleva kongressi päevakorda on võetud rida tähtsaid majanduslikke, tööõiguslikke, kutselisi ja organisatsioonilisi küsimusi. Ühe päeva jooksul ei ole võimalik kongressi tööd läbi viia, seepärast on võetud kaks päeva. See asjaolu ei tohiks teha ametiühingutele raskusi.

Keskliitu kuuluvatele ametiühingutele saadetakse lähemal ajal välja ametlikud kutsed. Samuti varakult saadetakse välja kongressi materjalid.

Rootsi Ametiühingute Keskliidu esimees
E. JOHANSON.

Rootsi Ametiüh. Keskliidu pressebüroo juhataja
R. CASPARSON.

Kogu maailmas on rootsi töölised ametiühinguliselt kõige tugevamalt organiseeritud. Rootsi vabaametiühingute keskkohaks on *Landsorganisationen i Sverige* (Rootsi Ametiühingute Kesklit), sellesse kuulus 31. 12. 33. a. 41 liitu 633.351 üksikliikmega. Tööstustöölisest on organiseeritud ametiühingutesse keskmiselt 80—90%. Palgaolusid ja teisi töötingimusi määratakse kindlaks ametiühingute ja tööandjate vaheliste kollektiivlepingutega, mis sõlmitakse vaba töövahenduse abil. 1932. a. oli Rootsis 5.806 kollektiivlepingut, mille alla kuulus 636.138 töölise, s.t. üle 80% rootsi töölisest kuulub kollektiivlepingute alla. Käesoleval ajal on rootsi töölise reaalpalk (töötasu ostujõud) esimesel kohal Euroopas. 1933. a. oli tööstustöölise keskmiseks tunni teenistuseks 110 ööri (1 öör ca 1 Eesti sent). Võrreldes 1913. a. on tunni tasu nominaalselt (raha hulk) tõusnud kuni 1933. a. 175% võrra. Palga ostujõud (reaalpalk) samal ajal on tõusnud 77% võrra. Avalikkude tööde töölise töötasu võrdub lihttöölise keskmisele päevapalgale. 1933. a. hädaabitoeline teenis päevas Rkr. 3.— kuni 9.—, riik on jaotatud elukalliduse järgi 13 ringkonda.

Nimetatud saavutised ei ole tulnud isenesest, vaid Rootsi töölised kannavad ametiühingute vastu ka suuri rahalisi kohustusi. 1933. a. liitude liikmemaksud olid 13—150 Rkr. aastas. Laidud maksavad Kesklidule aastas iga liikme pealt Rkr. 4.80. Ametiühingute sissetulekust 87% tuleb liikmemaksudest, ülejäänud osa saadakse kapitalide %. Ametiühingud maksavad oma liikmetele suuri toetusi töövõitluste, haiguste, tööpuuduse, vanaduse-invalidsuse jne. kordadel.

Kellele peab tugenema riik?

Huvitav arutus selle teemi üle leidub Kaupmeeste Keskliidu häälekandjas (nr. 20, 17. 10. k. a.). Seal jõutakse otsusele, et riik peab tugenema omanikkudele, s. o. eeskätt kaupmeestele. Kuid jumala pärast mitte palgalistele. See arutus on küllalt huvitav, et sellejuures lähemalt peatuda.

Kaupmeestele teeb muret see asjaolu, et tekstiiltööstused asutavad igalpool vabrikukauplusi. Jätavad kaupmeestele seeläbi vähem ruumi ja dikteerivad mitte ainult suurmüügi, vaid ka üksikmüügi hindu. Riik segagu nüüd kaupmeeste huvides vahele.

Meie ei hakka muidugi tööstureid kaitsma. Olukord tekstiiltööstuse alal ei rahulda töölisi ega tarvitajaid. On vaja kõrgemaid palku ja odavamaid müügihindu.

Kuid kaupmeestele on praegusedki hinnad liiga madalad. Selleks tehavadki nad lahti saada vabrikukaupluse võistlusest riigivõimu kaasabil. Kaupmees olevat riigi tugi!

Nii paljastub siin meie suurkodanluse „riikliku mõtlemise“ tõeline suund. Riigi vahelesegamine majandusse ei tohi sündida rahvamajanduslikkudel kaalutlustel. Ei tohi

lähutada rahva enamuse huvidest, vaid just vastupidi: riik peab laskma areneda tarvitaja ja töölise turjal ühel hästi rikkal ja tugeval omanikkude kihil, ja see kiht kannab juba riiki!

Nii kujutatakse meil ette Eesti riigi tugevat arengut. Sellele teele tahetakse meelitada valitsust! Palgad alla, hinnad ülesse, siis tugenevat riik, kuna siis on kindlatel riigitagedel — omanikkude kihil hea põli.

Nende mõtete kohta ütleb aga tööliskond: sellele teele asumine oleks tähendanud surmaotsust Eesti riigile. Eesti riik saab püsida ainult siis, kui ta valitsetakse rahva enamuse, s. o. töötavate hulkade huvides. Muidu laguneb ta paratamatult ja kitsad töösturite ja kaupmeeste ringkonnad, kes tahaksid riigimasinat enda huvides rahva vastu käima panna, ei suuda küll riiki päästa.

Praegune poliitiline kriis ei tekkinud mitte sellest, et kaupmeestel ja töösturitel polnud küllalt lahe elada, vaid sellest, et rahva enamuse elu muutus liiga raskeks. Siit on näha, millest võib tulla tervenemine.

Kuidas elustada rahvamajandust?

E. T. Keskliidu esindajad B. Eilman ja L. Metslang esitasid 6. nov. k. a. riigivanemale rahvamajanduse elustamise asjus märgukirja, milles on esile toodud vabaametühingute seisukohad majanduse arendamise kohta. E. T. Keskliidu konkreetsed ettepanekud on äratanud laiemat huvi kogu avalikkuses. Tööliskonna keskel oodatakse, et rahvamajanduse elustamise aktsioon täies ulatuses käima pandaks. Suurtöösturite ja pankurite ringkond on liikvele asunud Keskliidu ettepanekute vastu ja püüab kodanlise ajakirjanduse abil ametiühingute seisukohti maha teha.

Kuid ajakirjandus ei julge Keskliidu ettepanekute vastu sisuliselt vaielda, küll püüab ta maha salata selle tähtsust ja siduda see kroonikukutamisega! On selge, et valitsus suudab asuda selle kava teostamisele ainult tööliskonna toetusel. Suurtöösturid ja pankurid tahavad, et majanduses endine olukord edasi püsiks, töölised soovivad, et rahvamajandus terveneks rahva enamiku huvide kohaselt.

Riigivanema poolt antud Rahvamajanduse elustamiseks vajalikkude tööde seaduse (RT 91 — 1934) puhul, millega on määratud krediite rahvamajanduse elustamiseks. E. Töölisühingute Keskliit tunnustab, et Vabariigi Valitsuse algatus majandusliku arengu riikliku mõjutamise suunas, on töötavate hulkade seisukohalt kõigiti tervitatav. Senised kogemused näitavad selgesti, et *vabamajanduslik süsteem ei kindlusta vajalikul määral meie tootmisvõime ja meie toodangu välise võistlusvõime tõstmist ega suuda sellepärast kuigi tunduvalt suurendada meie majandusharude, eriti tööstuse töömahtu.*

E. T. Keskliit lootes, et kõnesolev valitsuse otsus on vaid eelsamm rahvamajanduse plaanikindlaks arendamiseks, ja lähtudes valitsuse poolt tunnustatud valitsuse ja rahva koostöö vajadusest, loeb oma kohuseks teha Teile, Härra Riigivanem, teatavaks vabaametühingute seisukohad.

TEHNILINE UURIMISINSTITUUT, TÖÖSTUSLIK LOENDUS, JÕUALLI- KATE PLAANIKINDEL KASUTA- MINE.

Uute tootmisalade loomisel peab silmas pidama esijoones tööstuse arendamise sihti. Prof. N. Kõstneri poolt on vastuvaidlematu selgusega kindlaks tehtud, et põllumajanduse arenguga väheneb selle töömaht, nii et tööpuiduse põhjuste ärakaotamiseks, rahva loomuliku juurdekasvu paigutamiseks ja üldise elutase tõstmiseks on möödapääsematu tööstuse arendamine ja uute tööstusalade asutamine. Samuti konstateeritakse Riigi Statistika Keskbüroo ühes viimases väljaandes „Eesti Arvudes“: „Palgaliste jaotuses üksikute tööhaharurühmade järgi on teostunud viimase 11 a. jooksul mõningadki olulised muutused. Nii põllumajandusliku raamatupidamistalituse andmed näitavad viimastel aastatel *palgalise tööjõu* tarvituses vähenemist võrreldes 1925./26. a. ümarguselt 25% võrra. Ilmneb kindel püüd asendada aastatöölisi suulistega.“ Üheks abinõuks vabanenud tööjõu ja rahva loomuliku juurdekasvu paigutamiseks maale on küll uute talundite loomine, mis aga üksi siiski ei võimalda rahva loomuliku juurekasvu ja töötute täit rakendamist pidevasse tööprotsessi.

Tollide alandamisel tööstuslikkudele toorainetele on valitsus rõhutanud tööstuse tähtsust. Tööstuse jõudsamaks arendamiseks tuleb kõigepealt teha teaduslikku uurimistööd, tarbekorral ellu kutsudes teaduslik uurimisinstituut mitmete teiste riikide vastavate asutiste eeskujul. On loomulik, et loodavast instituudist tuleb võimaldada osavõtt töölistkonna esindajatel. Teiste maade kogemused näitavad, et selline uurimistöö ennast hästi rahvamajanduslikult tasub. Teiseks tuleb teostada kõige lähemal ajal *tööstuslik üleskirjutamine*, et saada ülevaadet kogu tööstuse tõelisest olukorrast. Kolmandaks tuleb lahendada tööstusele kui ka põllundusele vajaliku odava energia küsimus. Tuleb asuda Eesti jõuallikate (veejõud, põlevkivi, turvas) kasutamise plaanikindlale väljaarendamisele. Skandinaavia riikides, naaberriigis Soomes ja mitmes teises riigis, pannakse selle

probleemi lahendamisele suurt rõhku, ja seda tuleb teha meie arvates ka Eestis.

UUSI KORTEREID.

Elamistingimuste parandamise, eriti korterite ehitamise alal peab valitsus tulema appi seal, kus häda kõige suurem ja alustama korterite ehitamist töölistele ja teistele väikesepalgalistele linnas ja maal.

TÕSTA RAHVA OSTUJÕUDU.

Rahvamajanduse elustamise tähtsamaks eelduseks tuleb pidada rahva ostujõu suurendamist. Seepärast on möödapääsematu *palgaolude parandamine*. E. T. Keskliit tervitab valitsuse kavatsust selles küsimuses, eeldades, et see sünnib kollektiivsele tööõigusele rajatud *palgaolude-korraldamise seaduse* teel. Oma seisukohad selle seaduse kohta esitame majandusministrile ja loodame, et neid seaduse koostamisel arvesse võetakse. Ühtlasi peab riik andma sel alal eramajandusele eeskuju ja tõuke, tõstes palku oma töölistele ja teenijatele. Samuti tervitab Keskliit valitsuse otsust tõsta palku avalikkudel töödel, kuid Keskliit on arvamusel, et avalikkude tööde seadmisega produktiivsuse alusele, ei tohiks olla palk seal madalam kui normaalpalk.

VABAD KAPITALID PLAANIKINDLALT TÖÖLE.

Oluliseks küsimuseks on need rahvamajanduslikud ressursid, millele võib tugeneda majanduse elustamise aktisioon. Praegu on olukord sellepolest soodus, et Eestis on jälle rohkem vabu kapitale, mis ainult *plaanimajanduslikul alusel võivad leida endale otstarbekohase rakenduse*. Seepärast tuleb valitsusel ära kasutada oma suurt mõju rahvamajanduses, eriti panganduse alal, suunates neid kapitale tööle plaanikindla rahvamajanduse huvides.

KAPITAL EI TOHI VÄLJA VOOLATA. TÖÖSTUS KONTROLLI ALLA.

Vabade kapitalide tekkimise üheks tähtsamaks eelduseks meil on kapitalide väljavoolu ärajäämine valuutataktistuste tõttu. Seepärast juhib E. T. Keskliit valitsuse tähelepanu ebasoovitavatele tagajärgedele, mis võivad tek-

kida nende kitsenduste pehmen-
damisest. On karta, et kaubaarvete järel-
kontroll ei osutu küllaldaseks abinõuks
kapitali väljavoolu ärahoidmiseks. Ku-
na hädaohus on Eesti rahva töövilja
kindlustamine rahvale, loeb Keskliit
*ennast kohustatuks nõudma, et kapita-
lide väljavoolu ärahoidmiseks võetaks
tarvitusele kõik ettevaatuse abinõud,
samuti pandaks maksma ka valjemad
karistusmäärad neile, kes kapitalide
väljamaale juhtimisega toimetavad riigi
majanduslikku äraandmist.*

Ühtlasi juhib Keskliit tähelepanu
asjaolule, et kapitalide väljavoolu hä-
daohu saab otsustavalt kõrvaldada ai-
nult tööstuse, suurkaubanduse ja pan-
ganduse sisulise kontrolliga.

VÄLJAVIIDUD KAPITALID TAGASI.

Rahva töövilja rahvale kindlusta-
mise kõrval on tähtis ka *varemalt väl-
ja viidud kapitalide tagasitoomine ja
viljakas rakendamine kodumaale.* Sel-
lekohane seaduseelnõu on välja tööta-
tud E. T. Keskliidu poolt ja on esitatud
Teile, Härra Riigivanem, 8. mail k. a.
E. T. Keskliit arvab, et nüüd, kus *päe-
vakorras rahvamajanduse elustamise
aktsioon, on oluliselt vajalik ka eelpool-
nimetatud seaduse maksmapanek.*

RIIGIVANEMA VASTUS.

Riigivanem jutuaajamisel E. T. Kesk-
liidu esindajatega, teatas Keskliidu
poolt märgukirjas esiletoodud soovide
kohta järgmist:

Lähemal ajal koostatakse majan-
duse väljaarendamiseks
tarviliku tehnilise uurimise asutise

kavad. Praeguse eraorganisatsiooni
alusel oleva jõukomitee asemele luuakse
avalik-õiguslikul alusel seisev jõukomi-
tee, mille ülesandeks on eesti jõualli-
kate uurimine ja nende plaanikindla
kasutamise kohta kavade väljatöötä-
mine. Tööstuse olukorra selgitamiseks
tööstuslik üleskirjutamine on tarvilik.
Kapitalide väljavoolu kitsenduste peh-
mendamist valitsus ei poolda, sest vas-
tasel korral hakkab meilt raha uuesti
välja voolama. Samuti riigivanem tun-
nustas

tarvilikuks tööstuse kontrolli järje- kindlat arendamist

ja vastavate korralduste süvendamist
väljaviidud kapitalide tagasitoomise
suunas.

Palgaolude korraldamise küsimust kaalutakse

praegu majandusministeeriumis ja töö-
tatakse välja sellekohaseid kavasad,
mille kohta asjaosalistel organisatsioo-
nidel on võimalik esitada oma soovid
ja seisukohad.

Veel märkis härra riigivanem, et
põhjalikkude rahvamajanduslikkude
uuduste teostamine ei ole ühe päeva
töö. Terve rida sellesse puutuvate
**küsimuste lahendamine on valitsusel
käsil,**

kuid kahtlмата tuleb juurde võtta uusi
vajalikke algatusi. Keskliidu esindajad
teatasid, et ametiühinguid huvitab esi-
joones, et rahvamajanduse elustamise
ja uuendamise aktsioon pandaks käima
tervikulises ulatuses. Riigivanem lu-
bas Keskliidu märgukirjas väljendatud
soovid vabariigi valitsusele ette kanda.

Palgaolude korraldamisest.

Töölistel on lootusi oma seisukorra paran-
damiseks siis, kui neil on vabadus organisee-
rida ja vabadus võidelda oma nõudmistega eest.
See tähendab töölistel peab olema koaliti-
siooni- ja streigivabadus. Mõlemad vabadu-
sed on meil seaduslikult maksvad. Olgugi, et
nende kasutamine on mitmeti raskendatud.
Nüüd tahab valitsus asuda palgaolude kor-
raldamisele. Kuidas peab töölistel sellesse
suhtuma?

Töölistel endastmõistetavalt pooldab
kõiki valitsuse kavatsusi, mis on suunatud töö-

liste vaba palgavõitluse hõlbustamisele. On
vaja

arendada kollektiivset tööõigust täiel frondil.

Ka töövahendus (Schlichtung) vajab sea-
duslikku korraldamist. Streik on alati äär-
mine palgavõitluse abinõu. Enne peab ära
proovima vaba kokkulepe teed.

Kuid kokkulepe peab olema alati vaba.
Töö sundvahendus (Zwangschlichtung) on
töölisele vastuvõtmata. Sundvahenduse juu-
res on riigivõimul küll õigus peale sundida

oma otsust tööandjatele. Kuid seda sama ta võib teha ka tööliste suhtes. Siis on streigivabadus tegelikult ära kaotatud. Ja millest peab

riigivõim lähtuma oma otsuse langetamisel?

Teiste maade kogemused näitavad, et need otsused osutuvad ikkagi *poliitilisteks*. See tähendab sundotsusi tehakse vastavalt poolte jõuvahekorrale. Kuid tööliste jõud meie oludes seisab streikimisõiguses. Kuigi meil ametiühingud veel praegu täiel määral ei suuda mõjuvalt osa võtta töötingimuste kujundamisest. Siis kõigi eelduste kohaselt suudab ametiühinguline liikumine seda teha lähemas tulevikus. Ja kui streigioigus sundvahendusega tegelikult ära võetakse, seisab töölistkond paljaste kätega tugeva vastase ees.

Ei saa arvata, nagu oleks võimalik tööandjate ja tööliste seisukohtade lepitamine mingil erapooletul, ühisel alusel.

Tööandjate ja tööliste lähtepunktid on liiga lahkuminevad.

Töölised on arvamisel, et tööstus ei tohi elada rahva arvel, vaid peab võimaldama töölistele inimväärset elu vastavalt nende suurele jõukulutusele töö juures. Tööandjad selle vastu rõhutavad Eesti tööliste madalat produktiivsust, kuid jätvavad ütlemata, et see madal produktiivsus ei ole mitte tööliste süü. Tööline on küllalt töökas ja kultuuriline ja tema tööpinge on küllalt suur. Põhjus on siin tööstuse tehnilises mahajäämises, mis tingitud sellest, et Eestis kogunenud kapitalid valguvad maalt välja, selle asemel, et rakenduda Eestis tööle. Võib öelda, et *madal palgatase ja kõrged kaitsetollid mõjuvad tööstusele uinutavalt*. Nende soodustuste varjul ei panda küllalt rõhku tööstuse arendamisele. Kuid ka lähtudes tööandjate seisukohast, ei oleks tagajärg neile soodus. Sest tööliste produktiivsus, mis on määratud tööandjate põhjenduste alusel, peaks tegelikult

võimaldama praegusest kõrgemat palgataset.

Kui osagi neist miljardeist, millega Eesti töö arvel rikastatud välismaad, oleks jäänud tööliste tasku, poleks Eesti rahvamajandus sellega mitte kaotanud, vaid võitnud. Tööliste palgaosa toodangu väärtuses on meil niivõrd väike, et palga tõstmisel ei saa olla määravat tähtsust kaubahinnale. Kuid ei saa loota, et praeguse olukorra juures saaks riigivõim neid tõsiasju iga üksiku juhtumi puhul küllaldaselt selgeks teha. See on praegu võimatu sel lihtsal põhjusel,

et riigivõimu otsused peavad põhjenema töösturite poolt esitatud andmetel,

mille sisuliseks kontrollimiseks puudub praegu võimalus. *Et töösturite bilansse ei saa usaldada, on kõigile teada*. Et arvused võib väga mitmet moodi kombineerida ja tõendada, näitab kas või praegune Järvakandi kastivabrik ja Põhja-Puupapivabriku vaidlus küsimuse üle — kumb on rahvamajandusele tulusam. Kas varematal aastatel ametiühingute tegelel on vähe vaidlust olnud Citronite ja Vachmannidega palgaolude parandamise asjus. Alati tuldi tööandjate poolt välja bilansside ja tulude-kulude arvetega ja näidati, et

käitiste majanduslik seisukord ei võimalda mitte sendi võrragi tööliste palku tõsta. Ja ei saa loota, et meie töösturid edaspidi teistsugusemalt hakkavad suhtuma tööliste palgade tõstmisele.

Nii siis, enne kui saab juttu teha palgatase kindlaksmääramise objektiivset (erapooletust, tõsiasjadele vastavast) alusest,

tuleb sisse seada sisuline tööstuse kontroll.

Kuid selgi juhul võib olla kindel, et andmeid kasutatakse õieti vaid siis, kui on olemas tugevad ametiühingud, kes suudavad mõjuvalt esile tõsta töölistkonna huvid ja seisukohad ning tarbekorral neid ka kaitsta.

Nende riikide kogemused, kus on sisse seatud töö sundvahendus (Austraalia, Uus-Meremaa ja viimasel ajal Põhja Ameerika Ühendriigid) näitavad, et töölistele soodsaid tööttingimusi suudavad kätte võita

ainult vabad ametiühingud.

Ei maksa meilgi sel alal pettepilte enesel silme ees hoida. Peame täies teadvuses olema palgaolude korraldamise moodustest. Ja töölistkonnale ainsaks vastuvõetavaks mooduseks saab olla:

tööttingimuste parandamine ametiühingute kaudu kollektiivse tööõiguse alusel.

See tähendab, et tööttingimuste kindlaksmääramine peab toimuma tööandjate ja tööliste vabade organisatsioonide vaheliste kollektiivlepingutega, millele meil antud Kollektiivlepingute seadusega seadusepärane alus ja vorm. Praeguse olukorra juures ei saa pooldada sundvahendust, sest riigivõimul on võimatu andmete puudusel teha erapooletut otsust. Töökonfliktide puhul tuleb riigivõimul konfliktist osavõtivate poolte vahel esineda vaid *seadusepärase sobitajana, mitte sundotsuse langetajana*.

Kollektiivlepingute seadusega on tunnustatud väärseteks kontraagentideks (lepingut sõlmivateks poolteks) tööttingimustesse puutuvate lepingute sõlmimiseks, tööandjate organisatsioonid ja tööliste vabaametiühingud. See põhimõte tuleb viia järjekindluse mõttes ka töövahendusse. Selles mõttes tuleb täendada meil maksvat Lepitusasutiste seadust. Praegu ei ole ette nähtud töövahendust organisatsioonide vahel. Organisatsioonid võivad sõlmida külla tööttingimusi määravaid lepinguid. Kuid

puudub seadusepärane moodus sobitus- toiminguks.

Kuid lõppude lõpuks küsimuse

lahendus ei seis vormides ja paragrahvides.

Palgaolude korraldamise ja töövahenduse juures on täiel määral maksev põhimõte: „Iga tööline teadku, et seadused ilma inimese tahtelise tegevuseta on ja jäävad surnud tähtede koguks. Sotsiaalseaduse täitmist võib tööandjalt nõuda sunnitöö karistuse ähvardusega, kuid seadus jääb paperile kui organiseeritud töölistel puuduvad. Parim sanktsioon tööliste õiguste ja elamisvõimaluste kaitsmiseks on tugev ametiühinguline liikumine.“¹⁾

¹⁾ L. Metslang: Kollektiivleping, „Tööliste Hääl“ nr. 10, 1934. a.

Uusi katseid ühisväerinna loomiseks.

E. Joonas.

Möödanud suvel kerkis rahvusvahelises tööliikumises järsku uuesti üles ühise rinde loomine maailmasõjast saadik kahte pealeeri jagunenud töölisorganisatsioonide vahel.

Küsimuse arenemises võime panna tähele kolme faasi. Esimene algas kohe maailmasõja lõpul, mil mõned vanad, vabad, sotsialistlikud organisatsioonid tundsid, et töölisklassi kahte gruppi jagunemine, omavaheline võitlus ja võitlus ei lase täiel määral ära kasutada kõiki võimalusi kogu töölisklassi võitluspositsioonide edasi kandmiseks, uute võitude saavutamiseks ja kättevõidetud kindlustamiseks. Nad hakkasid otsima lähemise teid, värskest sõjamõllus tekkinud kommunistlike organisatsioonidega. Teatud kompromissid kommunistidega saavutati Austrias, Itaalias, Prantsusmaal, Norras ja ühe osa Saksa organisatsioonide vahel. Kompromissi baasiks võeti rahvusvahelistest töölisorganisatsioonide kekustest esimestena ellu kutsutud Kommunistliku ja Punaste ametiühingute internatsionaalide poolt väljatöötatud põhiteesid. Seega oli vormiline alus pandud edaspidisele töölisorganisatsioonide kokkusulamisele, kuigi enamus sotsialistlikest ja vabaametiühingulistest organisatsioonidest jäi kompromissist eemale ning paar aastat hiljem kutsus uuesti ellu maailmasõjas purunenud Sotsialistliku ja Vabaametiühingulise internatsionaali. Kaks fronti jäi seega ikkagi alles. Oleks aga see esimene ühisrind katse annud häid tulemusi, väga võimalik, et siis varsti ka veel teine, tol ajal eemale jäänud tiib oleks asunud otsima kompromissi ja leidnud ka tee ühisrindeks.

Kahjuks, selgus aga varsti, et esimene ühisrind katse nurjub paratamatult. Loodud kompromissist said kommunistid nõnda aru, et nüüd nad on peremehed ja käskijad kõikide kommunistliku internatsionaali üldist platvormi tunnustanud sotsialistlike parteide ja ametiühingute üle. Moskvas hakati tegema ettekirjutusi ja jagama käskke, mille täitmist nõuti tähtähelt. Samal ajal asutati nendes organisatsioonides oma erirühmi või fraktsioone, kellele tehti ülesandeks alata võitlust seespool, et hävitada nende organisatsioonide vormilistki sõltumatust ja need muuta täies ulatuses Moskva käsualuseks. Seejuures Moskva hakkas aga arendama lausa hukatuslikku poliitikat. Seal elati maailmarevolutsiooni illusoorse fraseoloogia uimas, mis ei tunnustanud mingisugust realiteeti ega jõu vahekorjade arvestamist. Anti käskke teha revolutsioone igal tingimusel, küsimata kas on seks jõude ja millega võib lõppeda iga käsu peale väljaastumine. Nõnda sündisidki Bayeri ja Ungari nõukogud, selle poliitika alusele oli rajatud vabrikute ülevõtmine Itaalias. Kuidas ja milliste tulemustega lõppesid need avantüürid, seda meie teame. Aga me teame ka, et see poliitika purustas ühisrind katsegi. Kompromissi loonud organisatsioonid jõudsid otsusele, et kommunistid ei soovi ausat koostööd, nad ei taha luua ühist väerinda välise

vaenlase vastu, vaid selle loosungi all püüavad ainult hävitada vabu ja sõltumatuid töölisorganisatsioone ning ajavad poliitikat, mis viib lõpuks kogu tööliikumise hävinemisele. Osa neist organisatsioonidest lahkus terveni kommunistidest, teise osa suutsid kommunistid ajada lõhki ja kolmandad langesid kommunistliku meeletu poliitikaga esile kutsutud reaktsiooni ohvriks.

Sellest katsest veel järele jäänud vabad organisatsioonid, välja arvatud Norra, liitusid Sotsialistliku Internatsionaali ja Rahvusvahelise Ametiühingulise Liiduga, millised kahekümnendate aastate alul hakkasid jõudsasti kasvama ja koondasid kogu elu ning tegu võimelise maailma tööliikumise enese ümber. Ainult Norra jäi äraootavasse positsiooni.

Tulemus oli muidugi see, et Kommunistlik ja Punane Ametiühingute Internatsionaal kaotasid rahvusvahelises tööliikumises ja rahvusvahelises poliitikas pinna edasitungimiseks ja üldse igasuguse mõju. Bayeri ja Ungari krahhidest saadik pole Moskva Internatsionaalid 10—13 aasta jooksul jaksanud teostada mitte ühte ainustki tähelepanuvääriivat aktsiooni, kõnelemata veel nende töö positiivsetest tulemustest tööliskonna huvides. Nende kohalikud organisatsioonid, nagu kõik vandeseltsliku iseloomuga koondised, on jäänud ainult mürglimeeste klubideks, mille ainsaks sihiks olnud kõikjal võitlus sotsialistliku liikumise ja vabaametiühingute vastu.

Moskvale ei saanud tähelepanematuks jääda, kui võrd halletsemisväärsesse seisukorda oli sattunud kommunistlik liikumine Lääne-Euroopas ja kogu maailmas pärast esimese ühisväerinde loomiskate nurjumist. Teisest küljest Kremli diktaatorid teadsid ka, et olemasolevagi viletsa kommunistliku organisatsiooni aluseks L.-Euroopas olid need killud, mis suudeti 1919.—20. aastal vanadest töölisorganisatsioonidest oma kätte kiskuda. Siit muidugi järeldus: kommunistliku liikumise elustamiseks ja edasi arendamiseks on vaja teha uus ühisväerinna katse, et sel teel pugeda sisse elujõulistesse vanadesse töölisorganisatsioonidesse ja võtta seal, mis võtta annab, aga ühtlasi need organisatsioonid ise, kui võistlejad, hävitada.

1922./23. a. panigi Moskva liikuma uue „tööräha ühise väerinna“ loosungi kõigis riikides. Aga sedapuhku ei leidunud enam sotsialistliku ja vabaametiühingulise liikumise ridades nimetamisväärsed koondusi, mis oleksid nõus olnud kordama 1919. aasta katset. Kommunistidele teatati, et töölisklassi ühtluse jaluleseadmine on hädatarvilik, sotsialistlik ja vabaametiühinguline liikumine on valmis selleks iga silmapilk, muud kui „ühisväerind“ peab tõepoolest kujunema ühiseks töölisklassi sissisõda. Kommunistid ütelsid lahti oma katsetest purustada L.-Euroopa tugevaid töölisorganisatsioone, loobu vandeseltslikust poliitikast ja selle ettedikteerimisest teisiti-

mõtlejatele; siis alles võib hakata otsima teid ühisväerinna teostamiseks.

Vastuseks Moskvast oli muidugi uus sõimuvaling ja käsk oma truudele käsilastele pageda maskeeritult sotsialistlikkusesse ja vabaametiühingulistesse organisatsioonidesse ning purustada need puht provokatsioonilisel teel. Algas nõndanimetatud „revolutsioonilise opositsiooni“ loomise järk. Mõnel maal läkski kommunistidel korda selle võttega takitada väikest segadust vabaametiühingutes, kuid õige pea likvideerisid ametiühingud ise oma „revolutsioonilised opositsioonid“, ilma et kommunistide provokatsioon oleks saanud teha väga palju kahju vabaametiühingulisele liikumisele.

Nõnda lõppes ja pidigi lõppema ka teine ühisväerinna loomise faas mingi tulemuseta, sest üks pooltest — kommunistid — ei võtnud ülesannet ausalt, vaid ainult manöövrina maailma tööliikumise tugevama osa purustamiseks.

Sellest ajast saadik jäi rahvusvahelises tööliikumises ka vaiksemaks. Kümnekonna aasta jooksul ei algatanud kommunistid enam üldist aktsiooni vabaametiühingute vastu. Siin-seal asuti korraldama paralleelühinguid, mis jäid samuti kiratsemata nagu kommunistlikud parteidki. Kommunistlik ja Punane Ametiühingute Internatsionaal ei ole pidanud 7—8 aasta jooksul enam oma rahvusvahelisi kongressegi; liig kulukad olid need Moskvale ja pealegi ei andnud nad mingisuguseid tulemusi. Maailmarevolutsiooni puhkemise illusioon oli samuti lõpuks haihtunud. Venelaste tähelepanu pöördus oma maa majanduslikule ülesehitamisele, oma parteis tekkinud opositsiooni maha surumisele ja rahvusvahelises poliitikas Venemaale sobiva positsiooni loomisele. Kel oli veel aega jannata „ühisväerindadega“ või vabaametiühingulise liikumise vallutamisele. Kõik see jäeti kohalikkude kompartei eneste hooleks ja asjaks, kes püüdsid vanade loosungite all jõudumööda jätkata lõhkumistööd.

Nõnda kestis Hitleri võimule tulekuni. Ka veel viimasel, otsustaval, 1932. aastal L-Euroopa kõige tugevam kommunistlik partei — Saksa partei koos oma punaste ametiühinguliste kildudega võitles käsikäes natsifashistidega saksa demokraatia ja saksa vana tööliikumise hävitamiseks. Oli see sündinud ja koos demokraatiaga ka kommunistlik partei ise hävitatud, tuli Venemaalgi muuta enesekaitse huvides oma senist saksa orientatsiooni. Ta oli sunnitud tunnustama Rahvasteliitu ja otsima lähinemise võimalusi sõjaliselt tugeva Prantsusmaa ning selle kaaslastega, et kindlustada oma piire fashistliku Saksa-Poola-Jaapani liidu kallaletungi vastu. Kommunistliku Internatsionaali lühinägelik ja hoolimatu lõhkumispoliitika Saksa demokraatia suhtes oli aidanud kaasa viia Venemaad äärmiselt hädaohtlikku isolatsiooni. Sellest pidi ta nüüd välja rabelema orientatsiooni järsu muutmise teel. Kuid ühtaegu oli Moskva võtnud õpetust ka Saksa kogemustest. **Oleks olnud ilmselt rumalus ja iseenesest jalgealuse õõnestamine, kui oleks lastud Prantsuse kommunistlikul parteil teha sedasama, mis omal ajal sõbraliku Saksamaa kommu-**

nistidele lubati. Prantsuse kommunistliku partei võitlus prantsuse sotsialistide ja ametiühingute, aga ka üldse prantsuse demokraatia vastu oleks samuti õõnestanud Prantsusmaa aluseid, nagu see sündis Saksamaal. Tagajärjedki oleksid võinud olla samased ja siis poleks Venemaal enam olnud seda hädavaajalikku tuge, milleta ta kergesti võib sattuda Saksa-Poola-Jaapani söödaks.

Vene välispoliitika huvides anti Prantsuse kommunistlikule parteile käsk lõpetada võitlus demokraatia ja sotsialistliku liikumise, kui demokraatiat tegelikult kandva jõu vastu. Et asjale ilusamat nägu anda ja varjata seejuures Vene välispoliitilisi huve, kuulutati mõõdunud süvel jälle välja „ühise väerinna“ loosung kõigil mail. Juuli teisel poolel praktiliselt sõlmitigi ühise aktsiooni kokkulepe prantsuse sotsialistliku ja kommunistliku parteide vahel.

Mida arvata nüüd seekordsest ühisväerinna loomise katsest? Kas on kommunistidel sedapuhku tõelikut soov seada jalule tööliikumise ühtlus kõikides riikides?

Vastuse annavad tegeliku elu kogemused!

On õige, Prantsusmaal on kommunistid seni pidanud kinni sõlmitud kokkuleppest ja ei tee mingit kihutustööd demokraatia vastu ega püüa purustada teisi, mittekommunistlikke töölisorganisatsioone. Aga seda ainult Prantsusmaal, sest nii on Moskva käsk ja seda nõuavad Vene riigi elulised huvid. Mujal aga kordub kõik täpselt samuti, nagu 1919. ja 1924. aastal. Isegi nendes riikides, kus kommunistide lahkel kaasabil demokraatia hävitatud ja kogu tööliikumine aetud põranda alla, isegi seal jätkavad kommunistid endist lõhkuvat joont.

Väga huvitav ses mõttes on jälgida mõttevahetusi ühisväerinna loomise üle Saksamaal.

Kuu aega pärast prantsuse kokkuleppe sõlmimist avaldas suletud Saksa Ametnikkude Liidu (Afa-Bund, mis kuulus Saksa Ametiühingute Kesklidu liikmeks) endine esimees *Siegfried Aufhäuser* kommunistlikus „Neues Weltbühne“ 35-s numbris artikli pealkirjadega: „Peavaenlane on fashism. Ühisaktsioonist ühisfrondini“.

Aufhäuser püstitas teesi, et fashismi suudab kukutada ainult ühendatud töölikklass. Sellepärast olla ühtluse loomine Saksa töölikklassi eluküsimuseks ja kui ei peaks võimalik olema luua ühist parteid, siis vähemalt peab kutsutama ellu ühisfront, mis teostatav ühiste aktsioonide kaudu. Seejuures ei tohi kumbki pool auahnusest või prestiishiküsimusest juhituna luua kahte eriteooriat; kumbki pool loobu ajutisekski oma doktriinidest ja olgu valmis läbirääkimisteks, et jõuda vastastikusele mõistmisele. Enne kõike jätagu aga kõrvale sõimav poleemika ja vastaspoolt laimav kallaletung. Korraliku diskussiooni abil suudetakse siis ka valmistada ette ideoloogilist ühtlust, mis vajalik organisatsioonilise ühtluse loomiseks.

Aufhäuser märkis edasi rea praktilisi küsimusi, kus mõlemad pooled ilma maailma vaatelisti vahesid esile tõstmata, võiksid minna otsekohe käsikäes. Arusaamatuste ja hõõrumiste vältimiseks pani ta ette kutsuda ellu

ühiseid täidesaatvaid komiteesid, mida juhitakse ühisest keskkohast.

Nagu siit näha, oli Aufhäuseri ettepanek läbi ja läbi loiaalne, tõsine ning konkreetne, mis rajatud ainult ühele soovile — kindlustada saksa töölisklassi tulevikku. Ta ei sisaldanud mingit illusiooni, piirdus teostatavate ülesannetega ja ei nõudnud kommunistidelt öieti midagi muud, kui loobugu teiste söimamisest ja teiste peale valetamisest.

Kuidas reageerisid sellele kommunistid?

Nad kõige pealt kasutasid Aufhäuseri isiklikku artiklit selleks, et ta alusel tõsta määratumat kisa põrandaalustes lehtedes Saksamaal, aga ka väljaspool Saksa piire „Saksa Sotsiaaldemokraatia kokkuvarisemisest“, „ta usumatu nõrkusest“, „saksa vabaametühingulise ideoloogia pankrotist“ jne. Aga ametlikku vastust Aufhäuserile ei antud. Nähtavasti saksa praegustes oludes polnud võimalik nii ruttu saada Moskvast juhtnööre. Alles kaks kuud hiljem, oktoobri lõpul ilmus sama „Neue Weltbühne“ veergudel teatavas mõttes ametlik vastus ühe kommunistliku partei keskkomitee liikme varjunime all. Ja see vastus sisaldas täpselt sedasama, mida kommunistid ikka ütelnud. Ühisväerinna tekkimise kõige suuremaks takistuseks Saksamaal olevat sotsialistide ja vabaametühinglaste „äraandlikkus“, nende „oportunism“, nende „sotsiaalfashistlik käitumine“ jne. Ühisväerind olla mõeldav ainult sel moel, et kõik vabaametühinglaste muutugu kommunistideks, loobugu demokraatia nõudmisest ja ühe sõnaga hakaku tantsima kommunistide pilli järgi. — Säh sulle siis töölisklassi ühtlus.

Aga mitte ainult Saksamaal, vaid kõikjal peale Prantsusmaa — võtavad kommunistid ühisväerinna küsimust täpselt nõndasama. Kui paar nädalat tagasi Tshehoslovakkia töölisorganisatsioonid korraldasid saksa piiri läheduses olevates linnades suuri fashismivastaseid meelevaldusi, tungisid mitmel pool kommunistide salgad demonstrantidele kallale, hoolimata sellest, et ka siin kommunistid ise olid algatanud koostöö mõtte.

Pole siis imestada, kui kõik sotsialistlikud parteid ja vabaametühingud kogu maailmas vastasid sellele kommunistide igavesele komöödiäle täpselt samuti, nagu 1923./24. aastal. Ka Prantsusmaal on sõlmitud lepe ainult parteide vahel, kuna prantsuse ametühingud jäid ettevaatuse pärast varakult „ühisest väerinnast“ eemale.

Nüüd neli kuud peale „ühisrindede“ teostamistki pole ametühingud muutnud oma seisukohta. Senine praktika pole neid suutnud viia veendele kommunistide poliitika aususes ja prantsuse ametühingute keskliidu hääle kandja „Le Peuple“ kirjutab R. Lenoir sõnasõnalalt järgmist:

„See kaunis tulevärk ei suuda varjata tõelisi asjaolusid. Ühtlase küsimuses oluse täpselt samal seisukohal kui ühtlase perustamise päevalgi. Ametiühingute keskliit võitleb edasi ametühingute vabaduse ja üldse vabaduse eest. Ta jätkab võitlust demokraatia eest. Kommunistlike vabaametühingute keskliit omalt poolt pole loobunud ühestki oma poliitilisest seisukohast. Ta ei tunnusta vabaametühingute ühtki põhimõtet ega meetodit. Kõik jääb endiseks. Amsterdam ja Moskva kehastavad kaht põhjalikult erinevat liikumist...“

Meid kutsutakse üles kaitsma vabadust! Kaitsma demokraatiat! Prantsuse ametühingute keskliit pole kunagi eitanud kumbagi neist suurtest põhimõtetest. Aga just sellepärast, et ta on neile olnud truu, kahtlustatakse teda äraandmise, nimetatakse ta juhte ettevõtjaskonna käsituteks, kodanluse agentideks.

Kui oleksime naiivsed, siis võiksime tänapäeval uskuda, et vastaspoolt juhib aus tahe, et ta on loobunud õnnestamise taktikast, mis toonud selle algatajatele ainult pettumusi.“

Prantsuse ametühingud ei ole aga nii naiivsed ja nad näevad õigetes värvides kommunistide järjekordset manöövrit.

Meil, Eestis pole ühisväerinna küsimust algatatud, sest pole ju nimetamisväärseid kommunistlike organisatsioone. Aga kui meilgi peaks asetama ametühingutele see küsimus, siis vastus ei saa olla testsugune, kui kõikide vabaametühingute oma kogu maailmas.

Veel ei ole saabunud töölisklassi ühtlase jaluleseadmise moment, ja see ei saabu enne, kui Komintern ja Moskva ametühingute internatsionaal rahvusvahelises ulatuses tunnustavad, aga mitte ainult tunnustavad, vaid ka teostavad seda, mida Vene riigi välispoliitika huvides praegu peab teostama Prantsuse kommunistlik partei. Millal ja kas üldse sellane moment saabub, see ei olene vähemalgi määral vabaametühingulisest liikumisest, ega ta kannu sellepärast ka moraalset vastutust töölisklassi killunemise jätkumise eest.

Keskliidu nõukogu koosolek.

E. T. Keskliidu nõukogu erakorraline koosolek peetakse pühapäeval, 2. det. k. a. algusega kell 10 hommikul, Keskliidu ruumides Tallinnas, V. Pärnu 31.

P ä e v a k o r d:

1. Koosoleku rakendus.
2. Ülevaade Keskliidu tegevusest.
3. Töötingimuste korraldamine ja töövahendus — ref. Aug. Gustavson ja I. Metslang.

4. Organisatsioonide plaani küsimus — ref. L. Metslang.
5. Keskliidu 5. kongressi päevakord.
6. „Töölise Hääle“ küsimus.
7. Algatatud küsimused.

Päevakorras olevatest küsimustest omab erilise tähtsuse — *Töötingimuste korraldamine ja töövahendus*. Viimasel ajal on see küsimus esile kerkinud ka valitsuse ringkondades ja ajakirjanduses. Loomulikult ametühingud

on seda küsimust käsitanud vahetpidamata. Õieti on avalikkuses hakatud palgaküsimust arutama möödunud töövõitluste — streikide tagajärjel. Ka teised päevakorra punktid on küllalt olulised.

Nõukogusse valib iga Keskliidu liikmeks olev organisatsioon iga oma 300 liikme pealt ühe hääleõigusliku esindaja, kusjuures üle tervete 300-de ulatuv 100 või enam liiget annab õiguse valida veel ühe esindaja. Organisatsioonid, millel alla 300 liikme, saavad õiguse hääleõigusliku esindaja saatmiseks ainult siis, kui neil on vähemalt 50 liiget. (Arvesse tuleb võtta 31. 12. 33. a. olnud liikmete arv). Saadikud valitakse organisatsioonide üldkoosolekutel. Liitudel ja liidukujulistel organisatsioonidel on õigus saata nõu-

kogusse oma esindajaid keskjuhatuse poolt valituna. Org., kellel alla 50 liikme, võivad osa võtta nõukogu koosolekust sõnaõigusliku esindaja kaudu. Nõukogu koosolekule võivad saata esindajaid ainult need organisatsioonid, kes on õiendanud Keskliidu 1933. a. liikme-maksu ja ära saatnud 1933. a. aruande.

Saadikuid tuleb varustada vastavate volitustega. Volitusele juurde lisada väljavõtte selle organisatsiooni protokollist, mille poolt esindajad valitud. Käesolevale nõukogu koosolekule võib saata ka neid nõukogu liikmeid, kes käesoleval aastal varem valitud, kui ei ole võimalik läbi viia uusi valimisi.

Kõik ametiühingud saavad oma esindajad eelolevale nõukogu koosolekule!

XVIII rahvusvaheline töökongress. 1)

Aug. Gustavson.

II.

TÖÖPUUDUSE VASTU KINDLUSTAMISE KONVENTSIOON.

Teise tähtsa punktina kongressi päevakorral oli tööpuuduse vastu kindlustamise küsimus. Selles küsimuses kongressis andis vastava konventsiooni, mis ka lõpp-hääletamisel vastuvõtmist leidis. Tööpuuduse kindlustamise küsimus ei olnud Rahvusvah. tööorganisatsioonis esmakordselt arutlemisel, vaid juba esimesel kongressil Washingtonis 1919. a. võeti vastu sellekohane rekomendatsioon, milles soovitatakse riikidele arendada töötuse kindlustamist. Tõsiasi on, et ka töötuse kindlustamine on sellest ajast tugevasti arenenud: pealesõjaeelse 4 miljoni asemel on praegu ligi 40 miljonit töelist kindlustatud tööpuuduse vastu. Seega oli olukord juba küllalt küps rahvusvaheliseks konventsiooniks.

Nimetatud konventsiooni peajooned on järgmised. Iga riik, kes ratifitseerib nim. konventsiooni, kohustub korraldama töölise tööpuuduse kindlustamist (kas sundusliku või vabatahtliku ilmega) või hoolekandelist toetamist.

Ka osalise tööpuuduse korral on töölisel õigus samadele või toetusele rahvusvahelikus seadusandluses ettenähtud tingimustel.

Konventsioon haarab kõiki palgatöölisi, väljaarvatud põllutöölised, meremehed ja merekalurid.

Kuid riikidele jääb õigus eraldada konventsiooni alt teatud töölise rühmi, nagu: koduteenijad ja -töölised (majateenijad, aednikud, autojuhid jne.), riigi ja omavalitsuse teenistuses olevad töölised, alla või üle teatud vanuspiiri, hooaja töölised jne. Töölisele võib keelduda maksmast toetust või sammet kui ta on ise süüdi tööpuuduses, ei võta vastu pakutud vastavat tööd jne. Õigust sammele või toetusele võib piirata 156 päevaga aastas, kuid milgil tingimusel mitte alla 78 päeva aastas.

1) I osa „T. Hääle“ nr. 7/8, 1934. a.

Sammed tulevad maksta rahas, kuid lisatoetus ja abistamine võib sündida ka naturaas.

Kongress aktsepteeris ühtlasi lisana sellele konventsioonile rekomendatsiooni, milles antakse tarvilised lisamäärused konventsiooni elluviimiseks. Samuti ka kaks resolutsiooni, üks — milles soovitatakse lähemal ajal välja töötada ka põllutöölise haarav konventsioon ning teine — millega avaldatakse soovi, et töötataks välja konventsioon, mis annab välismaalastele — töölisele tööpuuduse kindlustamise suhtes võrdsed õigused omamaalastega.

PUHKUS AUTOMAATSEIS KLAASI-TÖÖSTUSIS.

Tahvelklaasi tööstus on tehniliselt viimasel ajal tugevasti arenenud. Automaatselt töötavas klaasitööstuses peab töö käima katkestamatult ööd kui päevad. Nende töölise tööaega reguleeriv konventsioon leidis 87 häälega 27 vastu kongressilt vastuvõtmist.

Vastav konventsioon kohustab maksma panna neis tööstusis 4 vahetust, s. t. nädala tööaeg on siin 42 tundi. Ainult äärmisel korral võib tööaega pikendada.

KAHJUTASU KUTSEHAIGUSTE PUHUL.

1925. a. võeti vastu konventsioon, mis reguleerib kahjutasu maksmist kutsehaiguste eest. See konventsioon sisaldas aga kõigest 3 kutsehaigust. Käesoleval aastal täiendati seda konventsiooni uute haiguste nimetustega ning tööalade mainimisega, kus vastavad haigused esinevad.

NAISTE TÖÖ.

Läinud kongressil oli ka naiste õõitõõ keelul konventsioon (1919. a. vastuv. Washingtonis) osalisel muutmisel. Nimelt tehti 1919. a. konventsioonis kaks täiendust. Esiteks — lisati juure paragrahv, et see konventsioon ei haara juhtival kohal teenivaid ning füüsilist

tööd mittetegevaid naisi ning teiseks — võimaldati puhkust, millal töö on keelatud, nihtuda ajavahemikult kell 10 õht. — 5 homm. asemel ajale 11—6 ni.

Esimesel lugemisel arutusel olnud küsimused tulevad lõplikule vastuvõtmisele eeloleval aastal, ning seepärast pole põhjust nendel küsimustel praegu peatuda.

ADMINISTRATIIV-NÕUKOGU VALIMINE.

Läinud konverentsil moodustati ka uus juhatuse — administratiiv-nõukogu tööorganisatsioonile. Esmakordselt jõusse astunud uuen-datud põhikirja alusel kuulub nüüd nõukogusse 16 valitsust, 8 tööandjat ja 8 töölisi.

Ameerika suurim streik.

Sotsiaalne võitlus, mille areeniks Ameerika Ühendriigid juba terve aasta on, ühenduses San-Franzisko üldstreigiga arenes seniini Ameerikas emmenägematuks

hiiglaheitleuseks töö ja kapitali vahel:

tervelt kolmeks nädalaks panid Ameerika tööstustööliskonna paariad — tekstiiltöölised — töö seisma, et sel kombel kõige mõjurikkamalt protesteerida neile valmistatava saaduse vastu. 800.000-päine töövägi järgnes streigiparoolile ja pidas sellest kinni kuni streigi viimase päevani. Praktiliselt oli kogu Ameerika tekstiiltööstuses töö nihest kui seismas.

Käegakatsutavaid tagajärgi see hiiglavõitlus ei võinud muidugi otskohe anda. Uuesti tööle asumine sündis Roosevelt'i ettepaneku alusel, mille kohaselt eriline uurimiskomisjon tekstiiltööliskonna kaebused uurimise alla võtab, kuna aga tööandjatele keelati igasugune kättemaks tööliste streigi pärast. Nüisugune võitluse lõpetamise vorm mõjus sarnaselt, et nihest tööandjad kui ka

ametiihingud tundsid endid võitjatena.

Kui aga olukorda lähemalt vaadelda, siis selgub, et tööandjate rõõm oli pealesunnitult kunstlik, igal juhtumil aga täiesti enneaegne. Ühes streigiga lõppes ka kindral Johnsoni karjäär, selle vägeva mehe karjäär, kes algusest peale oli Roosevelt'i ajutrusti organisatooriliseks peaks.

Tõele au andes peab tunnistama, et Johnson oli väga energiliseks kaasvõitlejaks Roosevelt'ile. Lühikese aja jooksul suutis ta kogu maa Atlandi ja Vaikse ookeanide vahel kaita NIRA (Rahvusliku tööstuse ülesehitamise akt) asutuste võrguga. Aga see kindral oli ka väga tühiarmastaja härra ja mida kauemaks ta oma ametisse jäi, seda sallimatumaks ta muutus ametiihingute vastu, sest ametiihingud nõudsid, et edumeelsuse vaimus antud

määrused mitte ainult ei jääks paberile,

vaid et neile ka elu sisse puhutaks. See oligi abras koht Johnsoni poolt üles ehitatud ja

Valimiste tulemusena koosneb nüüd adm-nõukogu järgmistest riikide valitsuste esindajast: Belgia, Kanada, Prantsuse, Saksa, Inglismaa, India, Itaalia, Jaapani, Hispaania, Hiina, Poola, Soome, Argentiina, Tšehhoslovakkia, Brasiilia ja Meksiko.

Tööandjate esindajad kuuluvad järgmistesse riikidesse: L.-Aafrika, Itaalia, Prantsuse, Inglise, Taani, India, Šveitsi ja L.-Slaavi.

Töölisi esindavad: Caballero (Hispaania), Hayda (Inglise), Johanson (Rootsi), Joshi (India), Jouhaux (Prantsuse), Mertens (Belgia), Moore (Kanada) ja Yonekubo (Jaapan).

väliselt väga soliidsest väljanäevast müüri-värgis, et ettevõtjad küll kirjutasiid määrused alla, kuid tegelikus elus neid ei täitnud. Johnson aga selle asemel, et sundida tööandjaid määruste täitmisele, tülitseis ametiihingutega ja kui tekstiiltöölised asusid streikima, isegi astus nende vastu välja väga sõjaka kõnega. Tööandjad juubeldasid, töölised protesteerisid kõige ägedamini ja kui ühest suust nõudsid Johnsoni tagasiastumist.

Selle nõudmise täitmine tegi streikivale tekstiiltööliskonnale võimalikuks Roosevelt'i ettepaneku vastuvõtmise. See löi ka psühholoogilise aluse kogu tööliskonna juures, usalduse tekkimiseks tulevikku. Kaktlemata ka tööandjad ei tunnud erilist armastust Johnsoni vastu. Ameerika

tööandjad üldse ei tahtnud midagi teada töölepingutest

ja nende südameseoviks oli jääda ka edaspidi piiramata valitsejaks tööstuses. Igasugune riiklik vahelesegamine oli neile vastuvõtmatu. Aga mida kauemast aega oli maksev NIRA süsteem, seda tungivamaks sai tema sisulise muutmise vajadus. Alguses Roosevelt'il ei olnudki midagi muud mõttes, kui mõjuvalt takistada palkade alandamise kampaaniat, milles tööandjad nägid abinõu krüisirsuste ära-veeretamiseks enestelt. Kaitsevalli ehitamine palkade alandamise rünnaku vastu oli Roosevelt'ile seda enam tähtis, et Roosevelt soodustades põllumajanduse saaduste hindade tõusu, sellega põhjustas omakorda elukalliduse tõusu, mille tagajärjel tööliskonna ostujõud praktiliselt ikka rohkem ja rohkem kokku kuivas. Siit tekkis vajadus kord valitud teed mööda edasi minna ja tööliskonnale produktioonist saadava osa suurenemist kindlustada. Tegelikult oli see mõeldav

ametiihingutele suuremate õiguste kindlustamise teel.

Selles punktis läksidki Roosevelt'i ja Johnsoni teed lahku. Viimane suhtus ametiihingutele kui üleülgesele pakele, Roosevelt'ile aga oli selge, et ametiihingud mõõdapärase matult vajalikud on ja et ka kõige vägevam diktaator ei

suuda tööandjatega võidelda, kuitema seljataga ei seisa tugevad töölistkonna ametiühingud.

Peab ära märkima, et Roosevelt vastandina teistele diktaatoritele kunagi ei ole hoo belnud, nagu oleks temal taskus val mis retsept, mille tarvitusele võtmisega oleks võimalik kõik oma maa haigused kaduma sundida. Ilma kartuseta teha kahju oma autoriteedile on Roosevelt mitmel puhul avalikult tunnistanud, et tema tahab oma algatused kõik praktiliselt läbi proovida ja kui üks tee ei peaks kõlbama, siis valib ta teise. Sellega on seletatavad vastuoksused Roosevelt'i „New Deal'is“ (Uues talitusviisis), nagu näiteks kõhklemine ametiühinguid puutuvais küsimusis. NIRA koodise artikkel nr. 7a on kõige selgemal kujul nähtud ette tööliste ühinemise õigus, kuid senises praktikas on Roosevelt jätnud

lahtiseks mitmed augud,

milledest tööandjad hõlpsasti läbi poevad. Selle tagajärjel tekkis üldine kahtlus Roosevelt'i kavatsuste kohta. Arvatavasti tahtis ta näha, kuid võrd uus talitamisviis teostatav on ilma erilise sunduseta nühasti ühel kui teisel poolel ja sellepärast lasi ta ohjad lõdvale. Tööandjad aga võtsid seda presidendi nõrkusena ja alustasid rünnakut koodide täiesti kindlate ja selgete määruste vastu. Kokkupõrge tekstiiltööstuses oli isegi tööandjate poolt selleks ette nähtud, et selle tagajärjel säarutada koodide tõlgitsemist ja ka muutmist neile soovitavas suunas. Selles mõttes töösturite ühingu toetas iga teepidi tekstiiltöösturite sabotaazi akte ja julgustas neid ka konfliktide arendamiseks kuni streiki puhkemiseni. Üheks tõukeks sarnasele käitumisele oli ka National Labor Board'i — Roosevelt'i poolt sisseseatud vahekohtu istants — poolt augustikuul lõpus artikli 7a kohta antud seletus, mis oma esmakordsuse poolest suurt tähelepanu äratas. Nimelt andis National Labor Board artikkel 7a kohta nõusuguse tõlgitsemise, et ettevõttesse kuuluvate tööliste enamuse esindajal ainult on õigus sõlmida kollektiivlepinguid. Praktilised tähendas see tööandjate poolt ellukutsutud

kollaste ametiühingute surma,

tähendab just seda, mida vabad ametiühingud kogu aeg kõige palavamalt on soovinud. Tööandjad muidugi taipasid selle tõlgitsemise tähtsust ja otsustasid kohe alustada otsustavat võitlust selleks, et asjade arenemist mainitud tõlgitsemise suunas seisma panna.

Veel ühelt poolt sai tõuget tööandjate aktiioon. Puhkusel tagasi jõudes teatas Roosevelt tööandjatele nende nõudmise puhul vabastada neid NIRA süsteemist; et muudatused süsteemis võetakse küll ette, kuid sarnaselt, et süsteemi paremad osad kõik alatiselt maksavaks jäävad. See tähendas, et riiklik vahe segamine tööandjate ja töövõtjate vahekordadesse leiab ka edaspidi käsitamist, kuid just see punkt uues süsteemis ongi tööandjate poolt kõige vihatavam. Samuti andis Roosevelt mõista, et edaspidi Johnsoni kompetentsi piiratakse ja

töömehi otsekohest mõju suurendatakse.

Kõike kokku võttes jõudsid tööandjad ot susele, et oli jõudnud kätte viimane aeg te gutseda, kusjuures nad suuri lootusi panid kindral Johnsonile. Ja tõesti, viimane ei jää nud neile midagi võlga. Kuid Roosevelt andis talle tasuks selle eest enneaegse puhkuse võt tes sellega ära tööandjailt ühe suure võimaluse NIRA süsteemi segamini ajada. Sest on ju tööandjad kogu aeg püüdnud seda süsteemi niivõrd kompromiteerida, et temast viimaks oleks kerge lahti saada.

Kuidas asjad tõelikult edaspidi arenevad, on raske ennustada. Kuid kollaste ametiühin gude lammutamise tagajärjel muutuvad

võitlustingimused vabaametiühin guile soodsamaiks.

Viimased on rikastunud suurte kogemustega juba aasta otsa kestnud pinevas heitluses ja teenad selleks kõik, et omi positsioone kindlustada eelseisvateks, võib-olla veelgi pineva mateks ja suuremaulatuslikkudeks võitlusteks.

N. I. R. A. kogemused näitavad selgelt, et töölistel võivad parandada oma palga- ja teisi töötingimusi vaid vabaametiühingute abil. Riik võib määrata küll seaduste ja määrustega töötingimuste alammäärad, kuid tööandjad vilistavad nende peale, kui tugevad ametiühingud puuduvad.

Tööõpilaste nõuande talitus.

Noorpõlve enamus 14. eluaastast alates peab vaatama ringi töö järgi. Seda tehakse algkooli lõpetamisel. Teised jälle käivad veel täienduskoolis ehk kursustel ja otsivad siis püsivat tööd. Kolmandad õpivad teatud aja keskkoolis, kuid kehvuse tõttu peavad jätma kooliskäimise pooleli ja siirduma töötõtsimisele. Ka suur osa keskkoolide lõpetajaid peab otsima füüsilist tööd. Nii astuvad noored tööprotsessi mitmes vanuses ja mitmesuguse eelharidusega. Kõigil on püüü valmistuda tulevase elu vastu, omada mingi kutse.

Rõhuv enamus tööprotsessi astujaist noo

rist on kehvade vanemate lapsed. Koos oma vanematega on nad elanud läbi häda ja viletsuse, mida toonud madal töötasu, tööpuudus ja muud sotsiaalsed raskused. Nad on kannatanud sageli nälga, külma ja puudust. On pidanud õppima poolpimedates, niisketes, külmades ja rikutud õhuga kodudes. Seal on nad pidanud läbi elama oma rõõmud, mured ja unelmad. Koolis pidid nad käima kehva rõivastuse ja puudulikkude õppeabinõudega.

Tööle minnes ootavad noort uued raskused. Kõigepealt on raske tööd leida. Ja kui tööle pääseb, siis tuleb vastu võtta kurnavad

töötingimused. Sageli tööandjad ei hooli noortöölise kutseõppimisvõimalustest, nende tervisest ja tulevikust — vaid alasti omakasu on esiplaanil. Tööandjate tavaliseks mooduseks on tööpilaste vahetamine. Noor pois või tüdruk õpib aasta või kaks mingit ametit tasuta või hoopis ilma. Siis lastakse ta lahti ja võetakse uus. Paljud tööandjad võtavad noori tööle noortöölise, abitöölise, käskjalga jne. nimetuse all.

1931. a. saadik on meil maksmas „Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus“, mille peamiseks ülesandeks on kaitsta neid noori, kes õpirval tööl ja valmistuvad õpinud tööliste ja meistri kutsele. Asetada nende töö tingimustesse, et tööpõlvimine võiks toimuda edukalt ja seejuures nad võiksid ka edasi töötada oma hariduse täendamiseks.

Kuid tegelik elu näitab, et ainult üksikud tööandjad toimivad õpilaste pidamisel seaduse eeskirjade järgi. See on tingitud ka sellest, et tööpilased ja nende vanemad ei ole teadlikud seaduse eeskirjadest. Kuid seeläbi võib noorele inimesele tekkida suuri raskusi. Kõigepealt, kui *tööpilane õpib ametit tööoskusametis registreerimata õppelepinguta, siis ei anta talle üldse seaduslikku kutsetunnistust.* Ja see asjaolu võib tuua noorele inimesele tulevases elus raskusi.

Seepärast kõik noortöölised — kutseõppijad ja nende vanemad peavad nõudma tööandjalt seadusepärase õppelepingu sõlmimist.

Kuna asjaosalistel ei ole ülevaadet maksvastest seadustest ja määrustest ja nende käsitamisest, siis on E. T. Keskliit asutanud Keskliidu büroo juurde:

Tööõpilaste nõuande talituse.

Talituse ülesandeks on:

1) Nõuande tööpilastele, noortöölisele ja nende vanematele õppelepingu sõlmimise ja täitmise asjus.

2) Tööõpilaste ja noortöölise kohta maksimate kaitse-eeskirjade rikkumise asjus kaebuste vastuvõtmine, selgitamine ja tarbekorral nende estamine vastavatele ametasutistele lahendamiseks.

3) Andmete kogumine ja uurimuste toimetamine tööpilaste ja teiste noortöölise olukorra selgitamiseks ja tarbekorral nende materjalide avaldamine.

4) Tööõpilaste ja noortöölise huvides tarviliku selgitustöö algatamine ja selleks juhiste andmine.

5) Tööõpilaste ja noortöölise huvidesse puutuvate teiste õiguslike, majanduslike, kutseliste ja hariduslike küsimuste käsitlemine.

Nõuande talitus oma ülesannete täitmiseks astub tarvidust mööda ühendusse: Keskliitu kuuluvate ametiühingutega, nende usaldusmeestega töökohtadel, töölisvanematega, vastavate ametasutistega ja teiste asjaosaliste organisatsioonidega ja isikutega.

Talituse liikmeiks on määratud: B. Eilman, L. Metslang, K. Must, H. Martinson ja O. Kärm. Talitus on avatud Keskliidu büroo töötundidel. Nõuande on tasuta.

Iga tööpilane, noortööliline ja nende vanemad ning kõik töölised pööraku julgelt tööpilaste õiguste ja kaitse asjus E. T. Keskliidu tööpilaste nõuande talituse poole.

L. M.

Ametiühinguline ringvaade.

TALLINNA KINGSEPATÖÖLISED.

Tallinna Nahatöölise Ametiühisuse algatusel on asunud oma töötingimuste ja õigusliku olukorra parandamisele. Alates 1925. a. peale on Tallinna kingseppade palgad järjest langenud. Praegu teenib Tallinnas kingsepp keskmiselt kr. 1.50 päevas, kusjuures tööd tuleb teha kaugelt üle 8 tunni — kuni 16 tundi päevas. Samuti halvad on teised töötingimused. Tallinnas on 400 saapatööstust, kuid ainult 25 käitise töölised on kinnitatud haigus- ja õnnetusjuhtude vastu. 8-tunnisest tööpäevast peetakse enam-vähem kinni vaid suurkäitistes. Palgaraamatute pidamine ja palgamaksmine on suuremas osas käitistes äärmiselt korratu. Samuti ei peeta kinni töövõimuliste eeskirjadest. Tööd tehakse maa all niisketes keldriurgastes. Seeläbi hävib tööliste tervis haiguste läbi. Kõige halvem on olukord n.n. korterkingseppadel. Nende arv on küll suur, kuid nende tööolud ja õiguslik olukord on madalate tööhindade pärast äärmiselt halvad.

Eeltöid olukorra parandamiseks on Tallinna Nahatöölise Ametiühisuse toimetanud juba pikemat aega. 1933. a. oktoobrikuul Tallinna kingsepatööstuse töökojapidajate ja omaette töötajate ühisel koosolekul töötati välja soovitatav hinnakiri. Kuid saapamüügiärde

ja suuremate töökojapidajate vastutulematuse tõttu jäi see elluviimata, kuigi ametiühisuse algatusel selleks ette võeti mitmeid sobinguid.

Käesoleva aasta sügisel võeti asi uuesti käsile. Vahepeal oli tehtud organiseerimistööd ja arendatud sidet töökohtadega. Koguti täiendavaid andmeid jne. 30. sept. peeti ametiühisuse algatusel Tallinna kingsepatöölise ülelinnaline koosolek majanduslike päevamurede arutamiseks. Kokku oli tulnud saalitäis töölisi. Aruannetega esinesid ametiühisuse juhatuse liige R. Jõulu ja Keskliidu sekretär L. Metslang. Koosolek oli äärmiselt üksmeelne. Vastuvõetud otsustes rõhutati töötingimuste ja õigusliku olukorra parandamise ning organiseerimise vajadust. Ametiühisuse juhatust volitati kingsepatöölise seisukohad riigivanemale esitama.

23. okt. R. Jõulu ja L. Metslang esitasid riigivanemale märgukirja kingsepatöölise töötingimuste parandamise asjus. Märgukirjas sooviti järgmist:

1. Panna maksma teiste kultuurriikide eeskujul palga- ja teiste töötingimuste korraldamiseks kodutöö iseloomulistes ja raskelt organiseeritavates tööharudes suhtes vastav seadus, mille alusel palga- ja teisi töötingimusi seaduse alla kuuluvates tööharudes korraldaksid

ja määraksid tööliste, tööandjate ja riigivõimu esitajatest koosnevad segakomisjonid.

2. tuleb luua olukord, et kogu saapatööstuses, ka kodu- ja n.n. platsitööliste suhtes kinni peetaks: töölepingu, tööaja, sotsiaalkindlustuse, töökaitse ja töötervishoiu seaduste eeskirjadest.

3. Keelata vanglates eratööde tegemine.

Riigivanem teatas, et majandusministeeriumil olevat väljatöötamisel palgaolude korraldamise seadus sundvahenduse põhimõtte alusel. Ametiühingute esindajad teatasid, et neil puudub veel seisukoht selle kohta, kas see on vastuvõetav kui töö sundvahendus sisse seatakse kõigi tööharude kohta. Avaldasid soovi, et ametiühingutel oleks võimalik esitada selle seaduse asjus oma seisukohad, millega riigivanem nõustus.

Nagu teisest kirjutisest selgub, ei poolda Keskliidu juhatus praeguste olude juures töö sundvahendust täies ulatuses. See võib teatud ulatuses kõne alla tulla vaid käsitööliskodu iseloomuga tööharudest.

Teiseks riigivanem soovitas käsitöölise organisatsioonidel välja töötada kavad, kuidas oleks võimalik luua omavalitsuste juures käsitöölise saaduste müügikohad. Soovitas, et sellised kavad kokku seataks ja esitataks temale, et siis astub tema samme nimetatud müügikohtade ellukutsumiseks.

Olgu nahatöölisele meelde tuletatud, et oma olukorra parandamiseks peavad nad eelkõige koonduma oma ametiühingute ümber. Ainult sel teel võib otsustavalt parandada oma töötingimusi ja õiguslikku olukorda.

TALLINNA LINNATÖÖLISED

on seni olnud nõrgalt organiseeritud. 1800 töölisest ja 1200 ametnikust kuulub Linna Teenijate ja Töölise üldühingusse kõigest 164. Loomulikult ei suudetud sellise organisatsiooniga mõjuvalt astuda välja tööliste ja teenijate huvide kaitseks. Nüüd on linna käitiste töölisvanemad ja mitmed üldühingu tegelased samme astunud tööliste ja vähemalpalgaliste teenijate organiseerimiseks. On kavatsus kõik linna töölise ja teenijate ühingu ühendada üldühinguga ja sinna koondada linnatöölise ja teenijate enamik. Loodetavasti teeb üldühingu juhatus koos töölisvanematega organiseerimistööks tarvilikud algatused.

On viimne aeg jõud kokku võtta ja luua Tallinna linna töölise ja teenijate tugev ametiühing, mis on praegu hädavajalikum kui kunagi varem. Ja ei ole mingeid takistusi, miks linnatöölised ja -teenijad sellega ei peaks mitte toime tulema.

LUTHERI TÖÖLISED

pidasid oma üldkogu koosolekut 14. okt. käitise rahvamajas. Koosolekut juhatas *Ilupmägi*; protokollis *Grigorjev*. Töölisnõukogu tegevuse aruande esitas *Rosenbaum*. Aruanne kinnitati. Palgaküsimuses andis ülevaate *R. Koppelman*. Käesoleva aasta algul seati mõnes jaoskonnas sisse uus töötasu arvutamise süstem, n. n. „Bedaux süstem“. See süstem on niivõrd keeruline, et tööline tööd tehes, ei oma kunagi ülevaadet, kuipalju ta palka peab saama. Selle arvutab välja ametkond. Teiseks selle süsteemi iseäralduseks on

see, et teenistuse huvides üks tööline sunnib teist taga, sest tööliste töötasu võimalus on teiste töölistega tihedalt seoses. Selle tagajärjel on tööliste tööproduktiivsus tunduvalt tõusnud. Kuid palkade juures võib märgata, et mõnel töölisel on selle süsteemi juures palk veidi tõusnud, teistel jälle langnud. Nii et võib arvata, et tööproduktiivsuse arvel on käitise juhatus võitnud, kuna töölise palk ei ole vastavalt produktiivsusele mitte tõusnud. Aruanne võeti teatavaks. Nähtavasti ei olda veel selgusel, mida tuleb teha palgaolude parandamiseks.

Samuti andis töölisvanem *R. Koppelman* ülevaate Tallinna Ühise Haigekassa tegevusest. Läbiraakimistel püüti haigekassa juhatust vähekaaluvate asjadega süüdistada, kuid needki ei leidnud tähelepanu.

Vanaduse- ja invaliidsusekindlustuse asjus refereeris Keskliidu abiesimees *Aug. Gustavson*. Ühel häälel võeti vastu otsus, milles peetakse tarvilikuks *vanaduse- ja invaliidsusekindlustuse seaduse maksmapanekut* kõige lähemal ajal.

Otsustati toetada naistöölise *S. Kingsepa* kohtuprotsessi ja protesteerida politseivalitsuse ees vabrikukonstaabli *Tambergi* tegevuse asjus — viimane ei annud seaduslikku käiku ilmsikstulnud kingavarguse asjale.

Lõpuks seati ülesse töölisnõukogu liikmete kandidaadid ja valiti valimiskomisjon. Valimised toimusid 25. okt., kus valiti 6 töölisnõukogu liiget ja 6 asemikku.

TÖÖSLIIKUMINE NARVAS.

Kreenholmi, kalevi- ja linavabrikute töölisnõukogude algatusel on muutunud viimasel ajal võrdlemisi elavaks, kuigi ei ole jõutud veel ametiühingute organiseerimisele. Palgaküsimust on käsitanud kõikide kolme käitiste töölise üldkogud. Käitiste juhatustele esitati palkade tõstmise nõudmine. Kalevi vabrikus läbiraakimiste tagajärjel tõusis töölise palk ühes preemiatega 3—5 senti tunnis. Linavabrikus ei ole palkade tõstmise suunas töölisele vastu tuldud, on lubatud vaid võtta ümberkorraldamisele mõne töölisgrupi naturaaltasu (peamiselt vabriku korter). Kreenholmis on palgad jäänud endiseks. Üldiselt on kõigis käitistes töömaht suurenenud.

Eriti aktiivsed on Narva töölised olnud vanaduse- ja invaliidsusekindlustuse propaganda asjus. Mitmes käitises on olnud see küsimus üldkogudes arutelul, kus on vastu võetud otsused, et tuleb ülalnimetatud kindlustus maksma panna. Kõik kolm töölisnõukogu on vanaduse- ja invaliidsuse kindlustuse asjus esitanud riigivanemale põhjendatud märgukirjad. Kreenholmi töölisnõukogu esimees *R. Troi* ja sekretär *M. Kalv* esitasid märgukirja isiklikult. Riigivanem teatas neile, et põhimõtteliselt vanaduse- ja invaliidsusekindlustuse sisseseadmist pooldab, kuid selle elluviimine ei olevat praegu teostatav. Kirjalikult on kõigile kolme töölisnõukogule teatatud töökaitse- ja sotsiaalkindlustuse osakonna poolt teedeministri ülesandel, et märgukirjad on materjalina kaalumisel.

Kreenholmi töölistel on tähtsaks päevamureks vahetustemurdmise ebasobiv korraldus. Vahetuste vahel olev puhkeaeg on liiga

lühike, eeskätt neil töölistel, kes elavad väljaspool vabrikukortereid. Selles asjas on pikemat aega peetud kirjavahetust ametasutistega. Töölisnõukogu delegatsioon on selles asjas pööranud ka riigivanema poole. Kuid seni ei ole tööliste soove selles asjas rahuldatud.

Kõik kolm töölisnõukogu on pidanud tähtsamates küsimustes omavahel kontakti.

Kuid Narva tööliste huvides on vajalik, et alus pandaks tugevale tekstiiltööliste organisatsioonile. Ametiühingute ei suuda Narva tööliste parandada oma töötingimusi ega õiguslikku olukorda.

TALLINNA PAGARI- JA LEIVATÖÖLISTE KOOSOLEK

peeti 11. novembril algusega kell 11 hommikul Tallinna Töölisvõimla III korral. Koosolek oli korraldatud E. Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühingu korralduse ülalnimetatud tööliste töötingimustes puutuvate küsimuste arutamiseks. Koosolekut juhatas ametiühingu esimees Kull.

Palgaküsimust arutades tuldi otsusele, et tuleb samme astuda praeguste palgaolude parandamisele. Tuleb koguda andmeid, töötada välja nõudmised ja siis asuda töandjatega läbirääkimistesse. Koosolekul toodi ette, et leivaväljavedajatel on kevadest alates palk langenud 10—12% võrra. Pagarid sageli teenivad pika tööpäeva juures kõigest 1—2 krooni päevas. On küllalt juhuseid, kus pagari töötunni tasuks on kõigest 5 senti. Leivatöölise keskmiseks töötasuks on 16—18-tunnise tööpäeva juures kr. 2.50 — 10—12 krooni nädalas. Ja tihti ei saa töölisel töötasu korralikult kätte.

Leivaväljavedajad ja leivatöölised moodustasid palgakomisjoni andmete kogumiseks ja tariifide väljatöötamiseks. Pagaritöölise palgaküsimuse ettevalmistamine jäeti juhatuse hooldeks.

Vanaduse- ja invaliidsusekindlustamise küsimusest refereeris Keskliidu sekretär *L. Metslang*. Ühel häälel võeti vastu otsus, mille peetakse tarvilikuks vanaduse- ja invaliidsuse kindlustuse seaduse maksmapanek.

Läbirääkimiste all toonitati, et tuleb luua toidu- ja maitseainete töö alal tugev ametiühing, milleta on võimatu parandada töötingimusi ja õiguslikku olukorda.

Kohe peale avaliku koosoleku algas ametiühingu erakorraline

ü l d k o o s o l e k .

Koosolekut juhatas *J. Velsman*, protokolli *E. Loot*. Tegevuse aruanne, millest selgus, et ametiühing on mitmel alal kaitsnud oma tööala tööliste huviseid, kinnitati. Kuid ka siin rõhutati, et tuleb suurt rõhku panna organiseerimistööle, et oleks võimalik mõjuvalt kaitsa tööliste huviseid.

Koosoleku eel ja lõpul võeti vastu rida uusi liikmeid. Mõlemad koosolekud olid asjalikud ja üksmeelsed töökoosolekud.

JOHANSONI PABERIVABRIKUS

peeti 27. okt. kell 2 p. l. tööliste üldkogu koosolek, millest võttis osa üle 75 tööliste. Kuna käitis töötab kolme vahetusega vahetpidamata,

siis ühe vahetuse töölistel ei olnud võimalik koosolekust osa võtta.

Koosolek otsustas töölisnõukogu tarvilikuks tunnustada ja valimisteks tarvilikud algatused teha.

Seejärele Keskliidu sekretär *L. Metslang* refereeris „Vanaduse- ja invaliidsuse-kindlustusest ning haiguskindlustuse päevaküsimustest“. Kõneleja kokkuvõtlikult põhjendas, miks meil on tarvilik vanaduse- ja invaliidsusekindlustust ja kuidas seda teostada. Lõpuks andis lühikese ülevaate töandjate rünnakust haigekassadele.

Läbirääkimistel mitmed töölisel kauaage töölisvanema *A. Pajusega* eesotsas toetasid referendi seisukohti. Ühel häälel võeti vastu järgmine resolutsioon:

Johanson paberivabriku tööliste üldkoosolek peab tarvilikuks sotsiaalkindlustuse laiendamise. Eriti tuleb rügivõimul samme astuda vanaduse- ja invaliidsuse kindlustamise seaduse maksmapanekuks. Kõigil töölistel tuleb ära kasutada kõik võimalused selle küsimuse propageerimiseks laiemates rahvahalkades.

Ühtlasi koosolek protesteerib töandjate algatuse vastu, hävitada haigekassades tööliste omavalitsus ja halvendada seega tööliste arstiabi võimalusi.

Viimaks arutati sisekorda puutuvaid küsimusi.

TARTU TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU LAIENDATUD NÕUKOGU KOOSOLEK.

Tartu Töölisühingute Kesklit korraldas laiendatud nõukogu ja juhatused koosoleku, kus E. Töölisühingute Kesklidust *J. Mikkelson* andis ülevaate Rootsi tööliste olukorrast ja ametiühingulisest liikumisest. Ettekandele järgnesid elavad läbirääkimised.

TÜRI TÖÖLISTE KOOSOLEK.

Türi Tööliste Ühing korraldas avaliku kõnekoosoleku, millest rohkelt osa võeti. Kõneles *J. Mikkelson* Rootsi tööliste oludest, palkadest ja ametiühingutest.

Türi Tööliste Ühingu on õnnestunud kõigile erakordseile raskusile vaatamata koondata enese ümber arvuka liikmeskonna.

REFERAATKOOSOLEK GOLDFIELDSIS.

Kaevandustöölise Ühingu Kohtla õlitöölise osakond korraldas referaatkoosoleku oma liigetele, kus Keskliidu instr. *J. Mikkelson* kõneles ametiühingute ülesannetest.

Goldfieldi õlivabriku laiendamise üle käivad ringi visad kuulused: tuleval aastal tahetavat panna käima 8 uut retorti.

PÄRNU SADAMATÖÖLISTE KOOSOLEK.

Pärnu Sadamatöölise Ühingu erakorralisel üldkoosolekul oli peamiseks arutusaineks stividoriide uus kaudne palgaalanduskatse. Nimelt olid töandjad tulnud „suurepäralisele“ mõttele, et sadamatöölise ooteruumi korrashoiu kulud peaksid sadamatöölised kandma sel teel, et tööliste palgast arvestatakse 1% maha. Säärane samm tekitas tööliste keskel suurt pahameelt ja stividoriidele saadeti eitav vastus, samuti teatas tööinspektor, et säärane mahaarvestamine pole seaduspärane.

Tööliste vastuseisu tõttu luhtus töandjate

järjekordne tööliste pügamiskatse. Pärnu laevakontoritele ei teeks sugugi raskusi ooteruumi korrashoiu kulusid kanda, sest tööliste teenistus on seks naeruväärt madal.

Töö ja palgaolude korraldamisest kollektiivlepingutega kõneles J. Mihkelson. Järgnevatel läbirääkimistel peeti kollektiivlepingu saavutamist tarvilikuks, samuti selle eest võitluse jätkamist. Praegune olemasolev leping ei ole vormilt kol. leping, kuigi sisuliselt sisaldab kol. lepingu tunnuseid.

JÄRVAKANDI TÖÖLISKOND LIKVEL.

Järvakandi tööliste üldkogu koosolekul seati üles kandidaadid uueks nõukogu valimiseks ja valiti valimiskomisjon.

Töölised eelmisel koosolekul olid esitanud vabrikuvallitsusele rea nõudeid, mille tulemusena oli alates 1. nov. tõstetud palku 1 sent tunnis ja alustatud korterite remonti. Samuti on lubatud aia maad. Esitati rida nõudeid korteriolude paranduse ja puude muretsemise alal.

Peale selle refereeris J. Mihkelson vanaduse ja töövõimetusse vastu kindlustusest, mille järele võeti vastu otsus, kus nõutakse sotsiaalkindlustuse laiendamist, eriti aga vanaduse ja töövõimetusse vastu kindlustuse maksmapanekut, sest vabriku vanadel töölistel pole mingit võimalust end elatada vanadel päevadel.

ELEVUS PUU- JA PABERITÖÖSTUSTES.

Ajalehtede andmetel on puu- ja paberitööstuste olukord tunduvalt paranenud. Seda näitavad ka nende käitiste aruanded, kus on märgitud suured puhaskasud. Kõigi eelduste kohaselt elavneb puu- ja paberitööstus veelgi. Meie metsadest saeveskidele, kastilaudade ja tselluloosivabrikutele enam ei jätku. Seda hatakse N. Venemaalt ümbertöötamiseks sisse vedama. See kõik näitab, et puu- ja paberitööstustel hästi läheb. Kuid tööliste palgaolude parandamise peale metsa-, paberitööstuste, kastilaua- jne. tööstused ei ole mõelnud ja ei ole kuulda, et nad kavatseski seda teha. Nende käitiste töölistel tuleb koonduda ametiühingute ümber. Siis on võimalik mõelda palkade tõstmisele.

JUUKSELÕIKAJAD PÄEVAKÜSIMUSI ARUTAMAS.

Tallinna Juukselõikuse Äriteenijate Ametiühisus korraldas üldkoosoleku, kus arutati äride lahtioleku küsimusi.

Peale päevaküsimuste arutamist andis ülevaate Rootsi juuksetöölise olukorrast ja nende uuemast kollektiivlepingust J. Mihkelson. Tallinna juuksetöölised, kes omal ajal lange-

sid välja Keskliidust, on viimasel ajal jälle asunud sellega tihedamat koostööd looma ja arvatavasti liituvad uuesti Keskliiduga.

KÕNE ROOTSI TÖÖLISLIHKUMISEST.

Tallinna töölisanemate ja ametiühingu juhatuste ühisel koosolekul peale aruandeid kohtadelt, andis ülevaate rootsi ametiühingulisest liikumisest J. Mihkelson, kes käesolval suvel viibis 2 kuud Rootsi ametiühingute koolis ja sellega oli võimalus lähemalt tutvuda Rootsi oludega.

TÖÖLISVANEMATE VALIMISED

on praegu käsil üle riigi. Peaaegu kõigis neis käitistes, kus töölisanmad seni tegutsesid, toimuvad valimised uuesti. Ka on juurde tulnud mõned sellised käitised, kus varem töölisanemaid ei olnud. Ametiühingud, töölisanemad ja kõik teadlikud töölised olgu valimiste kordamiseks aktiivselt liikvel.

Rändtöölised ametiühingusse!

Kes on meil rändtöölised? Metsa- ja kraavitöölised, turbalõikajad ja kivilõhkujad — need on peamised rändtööliskonna grupid. See on kõige killustatum, kõige nõrgemini organiseeritud ja kõige viletsama elutasemega töölisklassi osa. Ja neid on kümneid tuhandeid.

See on tõsi, nende tööliste olukord on äärmiselt raske. Kuid vastuvaidlematu tõde on ka see, et organiseerimise kaudu on võimalik olukorda parandada. Nende tööliste jaoks on olemas *Ülevaade Maatöörähu Ühisus*. Rändtöölise arvukate gruppide keskel leidub siiski mõni teadlik ja tahtejõuline töömees. Pangu need oma päevamaad ja seisukohad kirja, ning saatku *Ü. Maatöörähu Ühisusele*. Seda viisi tekib side organiseerimatute rändtöölise ja vastava ametiühingu vahel. Sel viisil on võimalik koondada üle maa laiali pillatud rändtöölise grupid nende huvide kaitsja ja esindaja, ametiühingu ümber.

Praegu puudub ülevaade rändtöölise gruppide asupaikadest, nende suurusest, tööpalkadest, muudest töötingimustest, korterioludest, toitlustamisest jne.

Kui puudub täpsem ülevaade rändtöölise olukorrast, siis ametiühingutel on raske nõuda olukorra parandamist.

Iga teadlik rändtööliline asub koostöösse Ü. Maatöörähu Ühisusega, mille aadress: Tallinn, V. Pärnu 31—4.

SISU: 1) Ametiühingute eesmärk. 2) E. T. Keskliidu 5. kongress. 3) Kellele peab tugenema riik? 4) Kuidas elustada rahvamajandust. 5) Palgaolude korraldamisest. 6) E. Joonas — Uusi katseid ühisväerinna loomiseks. 7) Keskliidu nõukogu koosolek. 8) A. Gustavson — XVIII rahvusvaheline tšõkonverents. 9) Ameerika streik. 10) Tõõõpilaste nõuande talitus. 11) Ametiühinguline ringvaade.

Toimetuse: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mihkelson, A. Gustavson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljaandja E. Töölisühingute Keskliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti 6 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetuse ja talituse: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52

Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1934.